

Konsekvensutredninger: Om utfordringer i dag og forslag til endringer

Merete Gynnild, fagkoordinator konsekvensutredninger, seksjon for arealplan- og klimatilpasning

Leveranse til KLD 1. oktober 2024

FORSLAG TIL FORSKRIFT OM
UTREDNING AV
MILJØKONSEKVENSER

01.10.2024

Innhold

FORSLAG TIL FORSKRIFT OM UTREDNING AV MILJØKONSEKVENSER 1

Forskrift om utredning av miljøkonsekvenser (MKU-forskriften) 5

Kapittel 1. Innledende bestemmelser 5

§ 1 Formål..... 5

§ 2 Hvor forskriften gjelder 5

§ 3 Forholdet til annet regelverk..... 5

§ 4 Hvem er ansvarlig myndighet..... 6

§ 5 Ansvarlig myndighets rolle og ansvar 6

§ 6 Forslagsstiller 6

Kapittel 2. Planer, programmer og prosjekter som skal
konsekvensutredes 7

§ 7 Planer og programmer som skal konsekvensutredes..... 7

§ 8 Prosjekter som skal konsekvensutredes 7

§ 9 Endringer som kan gi konsekvensutredningsplikt 7

Kapittel 3. Vurdering av konsekvensutredningsplikt for prosjekter 7

§ 10 Kriterier for vurdering av vesentlige virkninger..... 7

§ 11 Egenskaper ved prosjektet..... 8

§ 12 Lokalisering 8

§ 13 Egenskaper ved påvirkning..... 9

§ 14 Forslagsstilleres ansvar og oppgaver ved oppstart av planarbeid og
søknad om tillatelse..... 9

§ 15 Ansvarlig myndighets beslutning om konsekvensutredningsplikt10

Kapittel 4. Plan- eller utredningsprogram 10

§ 16 Krav om plan- eller utredningsprogram..... 10

§ 17 Krav til innholdet i plan- eller utredningsprogram 10

§ 18 Avklaring av hvilke konsekvenser som skal konsekvensutredes..... 11

§ 19 Høring og utredningsprogram eller utredningsplan 12

§ 20 Fastsettelse av plan- eller utredningsprogram 12

§ 21 Krav om uavhengig kontroll av prosjekter 13

Miljø-
direktoratet

Høringsnotat:

Forslag til forskrift om utredning av miljøkonsekvenser

Miljø-
direktoratet

Sammendrag

Formålet med forskrift om konsekvensutredninger (KU-forskriften) er å bidra til at det foreligger tilstrekkelig kunnskap om hvilke konsekvenser planer eller tiltak vil få for miljø og samfunn. Forskriften skal bidra til at virkningene for miljø og samfunn blir tatt hensyn til på et tidligst mulig stadium i beslutningsprosesser, og med tilstrekkelig involvering fra berørte parter.

Det er flere utfordringer med dagens forskrift og KU-system. Med "dagens KU-system" mener vi gjeldende forskrift, og dagens myndighetsfordeling og praksis. Dette er godt dokumentert¹. Klima- og miljødepartementet og Kommunal- og distriktsdepartementet har derfor ønsket å gjøre endringer i KU-forskriften.

Forskriftsrevisjonen er begrenset til å vurdere utfordringer og løsninger innenfor rammene av gjeldende forskrift. Vi har derfor ikke vurdert tiltak knyttet til dagens myndighetsfordeling og ressurs situasjonen hos kommunene og andre myndigheter.

Det overordnede målet med forskriftsendringene er å sikre samsvar med EIA- og SEA-direktivene, bedre og mer objektive utredninger, og tilstrekkelig kunnskap om hvilke konsekvenser planer og prosjekter får for miljøet. Det er ønskelig at endringene bidrar til å endre dagens praksis og øke tilfellen til dagens KU-system.

EIA- og SEA-direktivet er miljødirektiver, og har som formål å sikre utredning av konsekvenser for miljøet, ikke å utrede virkninger generelt. For å understreke dette, foreslår vi å endre navnet på forskriften til "**Forskrift om utredning av miljøkonsekvenser**". Dette underbygger både direktivene, og er mer i samsvar med praksis i andre europeiske land. Danmark bruker benevnelsen "miljøvurdering" og Sverige "miljøkonsekvensbedømming (MKBD)" om utredninger etter direktivene.

Med bakgrunn i disse målene og rammene har vi vurdert hva som er de største utfordringene med dagens forskrift og hvilke endringer vi kan gjøre i forskriften. **Vi vurderer at de største utfordringene** med dagens forskrift og praksis er:

- Manglende konsekvensutredninger
- Mangelfull kunnskap i overordnede planer
- Kvalitet på utredninger
- Mangelfull kontroll av konsekvensutredninger

Det er ikke én enkelt løsning som kan løse disse utfordringene, og sikre bedre myndighetsutøvelse, bedre kvalitet og kontroll, og mer objektive utredninger. Miljødirektoratet foreslår derfor endringer i en rekke bestemmelser i KU-forskriften for å sikre at disse forholdene er på plass.

¹ Se referanse til rapporten i kapittel 2.6 i dette høringsnotatet.

Side 6 av 167

+

Miljødirektoratets forslag

Utfordringer i dag

Fire hovedutfordringer med dagens forskrift og praksis

1. Det blir ikke gjort KU (når det er krav om KU)
2. Mangelfull kunnskap i overordnede planer
3. Dårlig kvalitet på utredningene
4. Mangelfull kontroll

Ikke i samsvar
med direktivene

Ikke kunnskap
om konsekvenser

Ikke et system
som fungerer

Hva er løsningene?

Utfordring	«Tiltakspakker» med løsninger	Endring	Paragrafer
Myndighet	Tydeliggjøre krav til ansvar hos ansvarlig myndighet: avgjøre KU-plikt, sette krav til utredninger, kontrollere utredningene	Tydeliggjøring	§§ 4 og 5, 7, 8, 9, 10, 13, 20, 43, 46, 48, 54
KU-plikt	Tydeliggjøre når det er krav om KU	Tydeliggjøring	§§ 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15
	Krav om at det utarbeides egen konsekvensutredningsrapport for alle prosjekter	Nytt krav	Gjeldende § 12, 3. ledd fjernes
	Tydeliggjøring og utvidelse av hvilke planer og prosjekter som er omfattet av vedleggene	Tydeliggjøring/ Nytt krav	§§ 7, 8, 9 og vedleggene
Kunnskap i overordnet plan	Tydeliggjøre krav til kunnskap i overordnet plan	Tydeliggjøring	Kapittel 5: §§ 23, 24, 25
	Nytt krav om arealregnskap i kommuneplanens arealdel	Nytt krav	§ 28
	Nytt krav til å vurdere både ny og gjeldende arealbruk i KPA	Nytt krav	§ 27
Kvalitet	Utvidet krav til plan- eller utredningsprogram for alle planer og prosjekter	Nytt/utvidet krav	§ 16
	Nytt krav til dokumentasjon på metodikk + relevant kompetanse	Nytt krav	§§ 6, 24, 34, 32 og 42
	Utvidet krav til medvirkning/kontroll fra regionale myndigheter	Utvidet krav	§§ 19, 20, 43
	Tydeliggjøre krav til innhold i utredninger	Tydeliggjøring	§ 17, 18, og kapittel 5 og 6
	Tydeliggjøre at konsekvens skal skilles fra vurdering av nytte	Tydeliggjøring	§§ 30, 40, 48
Kontroll	Nytt krav med mulighet til å kreve uavhengig kontroll	Nytt krav	§ 21
	Tydeliggjøre at ansvarlig myndighet skal kontrollere utredningene	Tydeliggjøring	§§ 43, 48
	Tydeliggjøre at regionale myndigheter skal sjekke egne fagområder	Tydeliggjøring	§ 43
	Tydeliggjøre muligheten for sanksjon og straff	Tydeliggjøring	§ 54

Overordnet om løsninger

- Forslag til endringer/løsninger innenfor dagens forvaltningssystem
- Effekt/virkninger av endringene samlet sett, ikke av å endre én og én bestemmelse

De viktigste (største) endringene vi foreslår

1. **Reversere krav om plan- eller utredningsprogram for alle prosjekter**
2. **Innføre mulighet for å kreve uavhengig kontroll av KU**
3. Krav om at KU skal være eget dokument (som kan kontrolleres)
4. **Ny bestemmelse med krav til å vurdere konsekvenser av gjeldende arealbruk i kommuneplanens arealdel (grunnlag for «planvask»)**
5. Ny bestemmelse med krav til arealregnskap i overordnede planer
6. Utvidet krav til medvirkning fra relevante myndigheter
7. **Krav om KU av akvakultur + Krav om KU for hytte- og boligfelt**

Plan- eller utredningsprogram* for alle

*krav-spec for utredning

- Tydelig fra rapporter:
 - KU'er uten plan- eller utredningsprogram har dårligere kvalitet
- Tydelig fra utredere:
 - Vi trenger en bestilling på hva som skal utredes, ellers bestemmer utbygger utredningsnivået
- Vi foreslår krav om plan- eller utredningsprogram for alle planer og prosjekter

Uavhengig kontroll

- Kontrollen i dag ligger i at ansvarlig myndighet og høringsparter kontrollerer:
 - Krever kapasitet og kompetanse for å avdekke feil
 - Statsforvalter skal være tilbakeholdne med innsigelser
- Vi foreslår at ansvarlig myndighet kan pålegge «tredjepartskontroll» av KU'en:
 - Kontrollen kan pålegges ved oppstart og omfatter en ekstern sidepartskontroll underveis i utredningen
 - Kan bidra til å avdekke feil (og juks)

Utredning av overordnet plan

- Bestemmelse i forskriften i dag gir (svært) mangelfulle utredninger, og gjør at det ikke hentes inn ny kunnskap
- Vi foreslår:
 - Nytt kapittel med krav til utredning i overordnede planer for å få bedre utredninger og ny kunnskap
 - Krav til å også utrede tidligere vedtatt arealbruk

Bolig og fritidsbolig i vedlegg I (og II)

- Ikke krav til KU for bolig og fritidsbolig i dag
- Vi foreslår
 - Krav om KU for bolig og fritidsbolig over 50 daa (vedlegg I)
 - Krav til å *vurdere* KU for bolig og fritidsbolig med vesentlige virkninger (vedlegg II)

Akvakultur

- Det gjøres sjelden KU for akvakulturanlegg i dag
 - Blir utredet etter krav i sektorregelverk
 - Vi anser ikke kravene i gjeldende regelverk som tilstrekkelige
- Vi foreslår krav om KU for de aller fleste akvakulturanlegg

Foto: Torodd Ellingsen

Veien videre

- Miljødirektoratet har levert *vårt* forslag til ny forskrift med begrunnelse for endringsforslag
- KLD og KDD vurderer forslaget og diskuterer med andre departementer
- KLD og KDD sender sitt forslag til ny forskrift på høring –tidspunkt ikke avklart

Miljø-
direktoratet